

Καλεσμένοι, δηλαδή, απεσταλμένοι: η αρχή της αποστολής

Σημειώσεις από τις ομιλίες του Φραγκίσκου Κασέζε και του Ντάβιντε Πρόσπερι
στην Ημερίδα έναρξης χρονιάς για τους ενήλικες της Κοινωνίας και της Απελευθέρωσης της Λομβαρδίας

Unipol Forum, Assago (Μιλάνο) και μέσω σύνδεσης βίντεο, 21 Σεπτεμβρίου 2024

Καλεσμένοι, δηλαδή, απεσταλμένοι: η αρχή της αποστολής

Σημειώσεις από τις ομιλίες του Φραγκίσκου Κασέζε και του Ντάβιντε Πρόσπερι

στην Ημερίδα έναρξης χρονιάς για τους ενήλικες της Κοινωνίας και της Απελευθέρωσης της Λομβαρδίας
Unipol Forum, Assago (Μιλάνο) και μέσω σύνδεσης βίντεο, 21 Σεπτεμβρίου 2024

Ντάβιντε Πρόσπερι

Λέει ο Ντον Τζιουσάνι στο βιβλίο *Una rivoluzione di sé* (*Η επανάσταση του εαυτού μας*): «Η σωτηρία έχει ήδη επιτευχθεί με την ανάσταση του Χριστού: αυτό είναι το κέντρο της πίστης, αυτός είναι ο άξονας των πάντων, γιατί είναι ένα γεγονός. Η σωτηρία έχει ήδη επιτευχθεί, αλλά γίνεται εντυπωσιακή μέσα από την κοινωνία μας».¹

Ας εμπιστευτούμε στο Άγιο Πνεύμα τη στιγμή αυτή και τη χρονιά που ξεκινά, για να μην πάψει η φωνή Του να μας δίνει τη Χάρη να είμαστε σε κοινωνία με τον Χριστό κάθε στιγμή και σε κάθε τόπο.

Ελθέ Άγιο Πνεύμα

Φραγκίσκος Κασέζε

Καλώς ήρθατε και σας ευχαριστώ που είστε εδώ. Χαιρετώ τους δέκα χιλιάδες ανθρώπους που είναι παρόντες εδώ στο Assago και τους περίπου τέσσερις χιλιάδες πεντακόσιους συνδεδεμένους από έξι διαφορετικές πόλεις της Λομβαρδίας. Τις επόμενες μέρες θα γίνουν άλλες είκοσι έξι ημερίδες έναρξης χρονιάς στις ιταλικές περιφέρειες και εκατόν σαράντα μία στο εξωτερικό, σε εβδομήντα τρεις χώρες.

Αρχικά, θα ήθελα να προσπαθήσουμε να ξανακοιτάξουμε πίσω στα βήματα που κάναμε μαζί την περασμένη χρονιά – μια πολύ έντονη χρονιά, για την οποία εγώ προσωπικά είμαι πολύ ευγνώμων στον Θεό.

Πριν όμως εμβαθύνω αυτά τα βήματα, θα ήθελα να μοιραστώ ένα προσωπικό επεισόδιο, που συνέβη πριν από περίπου δέκα χρόνια, το οποίο με βοήθησε να σκεφτώ τον δρόμο που έχω ήδη κάνει και που έχω ακόμα να ακολουθήσω. Ταξίδευα στο Παρίσι για δουλειά και σταμάτησα το Σαββατοκύριακο

σε μια οικογένεια φίλων του κινήματος. Κοιμήθηκα σε αυτούς. Μου είχαν αφήσει ένα μικρό δωμάτιο, όπου υπήρχε μια πόρτα με θαμπό τζάμι από την οποία έβλεπες έξω. Το πρωί, όταν ξύπνησαν, η κόρη τους άρχισε να γραντζουνάει το τζάμι φωνάζοντας το όνομά μου. Ξύπνησα με αυτό το μικρό κοριτσάκι να λέει το όνομά μου και η καρδιά μου πετάχτηκε και με έκανε να πω: «Θεέ μου! Αν μπορούσα να ξυπνώ έτσι κάθε μέρα, η ζωή μου θα άλλαζε!». Ήταν η πρώτη σκέψη που έκανα. Η αμέσως επόμενη σκέψη πήγε στη καμπάνα του σπιτιού μου, που χτυπάει νωρίς το πρωί για την απαγγελία των Αίνων (πρωινής προσευχής): «Η καμπάνα για μένα είναι σαν αυτό το κοριτσάκι –είπα μέσα μου–, είναι Κάποιος που με φωνάζει με το όνομά μου, Αυτός που με καλεί!». Είναι φαντασία; Όχι, είναι όλη μου η ιστορία που με οδηγεί να πω: «Αν δεν υπήρχε αυτή η Παρουσία, μια πραγματική παρουσία, δεν θα είχα συμμετάσχει στο κίνημα, δεν θα είχα ενταχθεί στους *Memores Domini*, με λίγα λόγια, δεν θα ήμουν εδώ». Από εκείνη την ημέρα όλα άλλαξαν: όταν ακούω τη καμπάνα να χτυπάει το πρωί, αυτό είναι σημάδι για μένα. Πριν δεν ήταν, δεν μου έλεγε πολλά, αλλά τώρα αυτός ο ήχος μου θυμίζει κάθε μέρα ότι η ζωή μου είναι Εκείνος που με καλεί και περιμένει το ναι μου. Είναι αυτή η συνεχής σχέση που κρατάει ζωντανά το μυαλό και την καρδιά μου.

Γι' αυτόν τον λόγο, τα γεγονότα που ανατρέχω τώρα όπως και τα βήματα που κάναμε φέτος, για μένα δεν είναι απλά πράγματα που μας συνέβησαν: τα έζησα αμέσως με αυτή την αμεσότητα που προέρχεται από μια εκπαίδευση, όπως η φωνή της ζωντανής παρουσίας, του Κυρίου. Θα παρουσιάσω τώρα τα τρία θεμελιώδη στάδια της προτεινόμενης πορείας και τους καρπούς της. Μια πορεία που κάποια στιγμή έλαβε νέο φως από την έναρξη της «φάσης των μαρτυριών»

¹ Λ. Τζιουσάνι, *Una rivoluzione di sé. La vita come comunione* (*Η επανάσταση του εαυτού μας, Η ζωή ως κοινωνία*) (1968-1970), Rizzoli, Μιλάνο 2024, σ. 70.

για την υπόθεσης μακαριωνυμίας του Ντον Τζιουσάνι, την περασμένη 9η Μαΐου.²

Ποια είναι αυτά τα βήματα;

1. Το βλέμμα της πίστης

Όλοι έχουμε στο νου μας τα λόγια που μας απηύθυνε ο Πάπας Φραγκίσκος: «Αγαπητοί, να έχετε στην καρδιά σας το πολύτιμο δώρο του χαρίσματος σας και της Αδελφότητας που το προστατεύει, γιατί μπορεί να κάνει πολλές ζωές ακόμα να “ανθίσουν” [...]. Οι δυνατότητες του χαρίσματος σας πρέπει ακόμα να ανακαλυφθούν σε μεγάλο βαθμό».³ Σκέφτομαι επίσης την πρόσκληση του Καρδινάλιου Φάρελ: «Θέλετε να είστε ο παράγοντας ανανέωσης, με την συνεισφορά σας μέσα από την εκκλησιαστική εμπειρία, έτσι όπως είστε;».⁴ Εδώ, ένιωσα πραγματικά αυτή την πρόσκληση να απευθύνεται σ' εμένα: «Θέλεις να είσαι αυτός ο παράγοντας ανανέωσης;». Ακολουθώντας αυτήν την πρόσκληση, στην ημερίδα έναρξης χρονιάς του περασμένου έτους, επικεντρωθήκαμε καταρχήν τόσο στην κατηγορία της «εμπειρίας» γενικά –για να την αφαιρέσουμε από τους συχνούς κινδύνους υποκειμενικών και συναισθηματικών μειώσεων– όσο και σε αυτήν της «χριστιανικής εμπειρίας», τονίζοντας τους τρεις βασικούς παράγοντες: 1) τη συνάντηση με ένα αντικειμενικό γεγονός (κοινότητα και αρχή), 2) την αναγνώριση της έννοιας του Γεγονότος (η χάρη της πίστης), 3) την επίγνωση της αντιστοιχίας μεταξύ του Γεγονότος –στη συνάντηση με τη χριστιανική και εκκλησιαστική πραγματικότητα– και του εαυτού μας (την επαλήθευση). Χωρίς τον έναν ή τον άλλον από αυτούς τους παράγοντες – ειπώθηκε – δεν μπορούμε να μιλήσουμε για «χριστιανική εμπειρία».

Στη συνέχεια, θελήσαμε να υπενθυμίσουμε, συγκεκριμένα, ότι η πίστη οδηγεί σε ένα επίπεδο εμπειρίας – κατανόησης, διεύδυσης και γεύσης των πραγμάτων – ασύγκριτο με αυτό που είναι κατορθωτό μόνο με τις φυσικές μας ικανότητες, με το συναίσθημα ή τη θρησκευτική μας παρόρμηση.

2. Η φροντίδα της ενότητας, διαφύλαξη του χαρίσματος: κοινωνία, υπακοή και ακολουθία.

Στις 30 Ιανουαρίου, όπως θα θυμάστε, ο Άγιος Πατέρας έστειλε στον Ντάβιντε και σε όλο το κίνημα μια σύντομη

αλλά πολύ πυκνή επιστολή, κάνοντας μια μεγάλη χειρονομία πατρότητας και εκτίμησης. Το θέμα της ενότητας και της υπακοής ήταν στο κέντρο της επιστολής. Σας συνιστώ, μας είπε ο Πάπας, «να φροντίζετε για την ενότητα μεταξύ σας: αυτή, πράγματι, ακολουθώντας τους ποιμένες της Εκκλησίας μπορεί με την πάροδο του χρόνου να είναι ο θεματοφύλακας της καρποφορίας του χαρίσματος που δώρισε το Άγιο Πνεύμα στον Ντον Τζιουσάνι». Στη συνέχεια ολοκλήρωσε με μια εγκάρδια πρόσκληση «να ακολουθήσουμε τον δρόμο που ξεκινήσαμε, υπό την καθοδήγηση της Εκκλησίας, και να συνεργαστούμε με διαθεσιμότητα και πίστη με όποιον καλείται να οδηγήει το κίνημα. Μονάχα αυτή η υπακοή, που συνεχώς ανακαλύπτεται και τρέφεται, θα μπορέσει να εξασφαλίσει ανάμεσά σας μια ολόένα πλουσιότερη εμπειρία της χριστιανικής ζωής και την ανανέωση της παρουσίας σας στον κόσμο, για το καλό όλης της Εκκλησίας».⁵

Ο Τζιουσάνι τόνιζε πάντα την οντολογική-μυστηριακή αξία της ενότητας, ως το υπέρτατο σημάδι της παρουσίας του Χριστού στην ιστορία: «Ο Χριστός παρέμεινε παρών στον κόσμο, στην ιστορία, και θα είναι έτσι μέχρι το τέλος των αιώνων», μέσα από την ενότητα εκείνων που προσελκύει και φέρνει μέσα στην προσωπικότητά Του».⁶

Ακριβώς τους ίδιους μήνες –με εντυπωσίασε η σύμπτωση– κυκλοφόρησε το βιβλίο που αφηγείται τη ζωή του φίλου μας Αντρέα Ατσιάνι. Ένα βιβλίο με συστάσεις από τον Αντρέα και τον Ντον Τζιουσάνι σχετικά με τη σημασία της ενότητας. Διάβασα ένα απόσπασμα που θυμίζει την αναχώρηση του Αντρέα και κάποιων φίλων του πανεπιστημίου προς τη Σιένα: «Τον Ιούνιο του 1976 ο Ντον Τζιουσάνι ζήτησε από τον Αντρέα να μετακομίσει στην πόλη της Τοσκάνης [Σιένα]. Το ίδιο πρότεινε σε διαφορετικούς διαλόγους προς άλλους τρεις φοιτητές, τον Τζιάν Κοράντο Πελούσο (Dado), από την Cattolica, τη Λορέντζα Βιολίνι και την Ορνέλα Μίλαν, από το Statale, οι οποίοι δέχτηκαν με ενθουσιασμό. Πριν φύγει, ο Τζιουσάνι τους είπε: “Το σημαντικό είναι να είστε ενωμένοι μεταξύ σας, από την ενότητά σας θα γεννηθεί αυτό που πρέπει να γεννηθεί”». Λίγο παρακάτω, στην ίδια σελίδα: «Ο Ντον Τζιουσάνι μας είπε: “Δεν με νοιάζει πόσους ανθρώπους θα καταφέρετε να συγκεντρώσετε, αλλά με ενδιαφέρει η ενότητα και η φιλία μεταξύ σας, το εύρος μιας φιλίας που

² Βλ. Μ. Ντελπίνι, «Ντον Τζιουσάνι. Il fascino del carisma» (Η γοητεία του χαρίσματος), 10 Μαΐου 2024, [clonline.org](https://www.clonline.org).

³ Φραγκίσκος, «Arda nei vostri cuori questa santa inquietudine profetica e missionaria» (Αφήστε αυτή την αγία προφητική και ιεραποστολική ανησυχία να καίει στις καρδιές σας), συμπλ. *Tracce*, ν. 10/2022, σ. 14, 15.

⁴ Αναφορά στον Κ. Φάρελ από τον Ντ. Πρόσπερι, «Εισαγωγικός χαιρετισμός», στο Μ.- Τζ. Λέπορι, «Cristo, vita della vita» (Ο Χριστός, η ουσία της ζωής), συμπλ. *Tracce*, ν. 6/2022, σ. 8.

⁵ Φραγκίσκος, «Ο Πάπας στο κίνημα: “Φροντίστε την ενότητα”», επιστολή της 30ής Ιανουαρίου 2024 προς τον Ντάβιντε Πρόσπερι, 1η Φεβρουαρίου 2024, [clonline.org](https://www.clonline.org).

⁶ Λ. Τζιουσάνι, «Il cristianesimo come avvenimento oggi» (Ο Χριστιανισμός ως γεγονός σήμερα), *Tracce*, ν. 2/2024, σ. 51.

νοιάζεται ο ένας για τη μοίρα του άλλου, και όλα τα άλλα θα έρθουν επιπλέον»⁷.

Εδώ «σώζεται η αντικειμενικότητα της παρουσίας Του, διασφαλίζεται ακριβώς από αυτή την ενότητα»⁸, της οποίας η συνολική πραγματικότητα ονομάζεται «Εκκλησία». «Και όπως τότε έγινε χριστιανός και άλλαξε όποιος τον ακολούθησε, τώρα είναι χριστιανός και αλλάζει, αλλάζει ως άνθρωπος, όποιος ακολουθεί αυτήν την ενότητα, στην οποία ο Χριστός έδωσε ένα σημάδι απόλυτης αντικειμενικότητας, που είναι ο επίσκοπος της Ρώμης, η κεφαλή της κοινότητας της Ρώμης»⁹. Και αυτό που ισχύει για την πραγματικότητα της Εκκλησίας ισχύει – αναλογικά – και για την κοινότητά μας. Δηλαδή: δεν υπάρχει ενότητα χωρίς αναφορά σε μια αυθεντία, χωρίς το αντικειμενικό σημάδι της αυθεντίας. «Δεν είναι ένα θέμα μεταξύ άλλων θεμάτων – λέει ο Τζιουσάνι στο βιβλίο *Una rivoluzione di sé* – αλλά είναι “το” θέμα, το θέμα που διασφαλίζει τη συνέχεια της φιλίας μας και τη δυνατότητα της καρποφορίας της»¹⁰.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης που έγινε τον Φεβρουάριο με τους υπευθύνους του κινήματος σχετικά με την επιστολή του Πάπα Φραγκίσκου, με επίκεντρο το θέμα του «καθοδηγητή της κοινωνίας», υπογραμμίσαμε επίσης ότι αφού εν τέλει ακολουθούμε ένα άτομο, αυτό το άτομο εκφράζει όχι τον εαυτό του, ούτε αυτό που αισθάνεται ή σκέφτεται, ή την ερμηνεία που αυτός δίνει για τα πράγματα ή για το χάρισμα, αλλά εκφράζει μια κοινωνία.¹¹

3. Η παρουσία: κρίση και νέα κουλτούρα

Λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη όσα μας είπε ο Πάπας το 2022, μιλώντας για «πτώχευση της παρουσίας»¹², το τρίτο βήμα αφορούσε ακριβώς την παρουσία, στις θεμελιώδεις διαστάσεις της ως προς πολιτισμό, φιλανθρωπία και αποστολή, που περιλαμβάνει και τα έργα. Ξεκινήσαμε από τον πολιτισμό. Αναφέρομαι ιδιαίτερα στο κείμενο της συνάντησης του Ντάβιντε με την Ιταλική Ένωση Πολιτιστικά Κέντρα.

Από την αρχή του GS, η πίστη προτάθηκε από τον Τζιουσάνι ως πηγή ενός νέου τρόπου να κοιτάξεις, να αντιλαμβάνεσαι, να αντιμετωπίζεις όλα τα προβλήματα της ύπαρξης, της κοινωνίας, της ιστορίας, της πολιτικής, δηλαδή ως πηγή μιας «κρίσης για τον κόσμο», που σημαίνει «αρχή ενός διαφορετικού πολιτισμού»¹³. Αυτό προσπαθήσαμε να κάνουμε, στην αρχή και με τρόπο τελειοποιημένο, αλλά με πεποίθηση, με ορισμένα πρόσφατα τεύχη του *Tracce* αφιερωμένα στη συναισθηματικότητα, στο τέλος της ζωής και στην Τεχνητή

Νοημοσύνη. Ο πολιτισμός γίνεται έτσι, ταυτόχρονα, επαλήθευση της πίστης και επικοινωνία της καινοτομίας και της ομορφιάς του Χριστού προς τον κόσμο.

Στη συνάντηση με τα πολιτιστικά κέντρα τονίστηκε επίσης ότι η ομορφιά του Χριστού είναι, ασφαλώς, αντίστοιχη της καρδιάς, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι συμφωνεί με όλα όσα νομίζουμε συνήθως, με τα μέτρα μας, τις αξιώσεις μας, τα συμφέροντά μας, τη θέληση για εξουσία δική μας και του κόσμου, γιατί μας διαπερνά η νοοτροπία του κόσμου, δεν είναι μόνο κάτι έξω από εμάς. Τι είναι αυτό που συνήθως εντυπωσιάζει εκείνους που από έξω κοιτάζουν, συναντούν και ακούν το κίνημα; Τι κάνει εντύπωση, για παράδειγμα, σε όσους συμμετέχουν στο Meeting; Η ικανότητα να είναι και να λείπει κανείς κάτι πρωτότυπο, η διαφορά σε σχέση με το κλίμα στο οποίο είμαστε βυθισμένοι.

Σήμερα, ξεκινώντας από την πίστη μας, από τη συνάντηση που σημάδεψε τη ζωή μας, “εγκαλούμαστε” σε σχέση με πολλά ζητήματα που ο Τζιουσάνι ή η ίδια η Εκκλησία δεν χρειάστηκαν να αντιμετωπίσουν με τους ίδιους όρους. Η περιπέτεια της κρίσης, του πολιτισμού, στην πραγματικότητα ανήκει στη χριστιανική μαρτυρία, είναι μια απαραίτητη διάσταση της εμπειρίας μας και της παρουσίας μας στον κόσμο. Η τοποθέτησή της μπορεί να προκαλέσει αντίθεση, μπορεί να προκαλέσει παρεξήγηση, αλλά μπορεί επίσης να γίνει ευκαιρία συνάντησης για πολλούς, προσφέροντας μια προοπτική και ένα μονοπάτι στις πληγωμένες και διψασμένες καρδιές τους –όπως η δική μας– για «διαφορετικότητα», για την ομορφιά του Χριστού, για την ελπίδα που είναι ο Χριστός.

Φθάσαμε σε αυτό το σημείο. Τώρα αναρωτιέμαι και σε ρωτάω: τι απαιτείται από εμάς σήμερα; Ποιο νέο βήμα πιστεύεις ότι είναι απαραίτητο για την πορεία μας;

Πρόσπερι

Απαντώ αμέσως λέγοντας ότι αν πέρυσι λέγαμε ότι ο πρώτος θεμελιώδης σκοπός για τον οποίο υπάρχει το κίνημα είναι η εκπαίδευση στη χριστιανική πίστη – επομένως το να ζούμε τη ζωή ως κλήση/κάλεσμα: είμαστε επιλεγμένοι, καλεσμένοι από κάποιον Άλλο –, το νέο βήμα με το οποίο θέλουμε να ξεκινήσουμε φέτος επικεντρώνει την προσοχή μας στη δεύτερη διάσταση του ιστορικού μας καθήκοντος μέσα στη ζωή της Εκκλησίας και στον κόσμο: την μετάδοση του περιεχομένου αυτής της πίστης σε όλους. Δηλαδή, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι καλούμαστε για ένα καθήκον.

⁷ Τζ. Μερκετί – Τζ.Κ. Πελούσο, *Andrea Aziani febbre di vita* (Ανδρέας Αντσιάνι πυρετός ζωής), Itaca, Castel Bolognese (RA) 2023, σ. 40.

⁸ Λ. Τζιουσάνι, «Il cristianesimo come avvenimento oggi» (Ο Χριστιανισμός ως γεγονός σήμερα), σ. 52

⁹ *Ivi*.

¹⁰ Λ. Τζιουσάνι, *Una rivoluzione di sé* (Η επανάσταση του εαυτού μας) ..., σ. 201.

¹¹ Βλ. « Η επιστολή του Πάπα: τον δρόμο που πρέπει να ακολουθήσουμε », 7 Μαρτίου 2024, *clonline.org*, σ. 9-10.

¹² Φραγκίσκος, «Arda nei vostri cuori...» (Αφήστε αυτή την αγία προφητική και ιεραποστολική ανησυχία να κάψει στις καρδιές σας) ,σ. 10.

¹³ Λ. Τζιουσάνι, *Una rivoluzione di sé*, (Η επανάσταση του εαυτού μας) σ. 135.

Το να είμαστε καλεσμένοι συμπίπτει με το να είμαστε απεσταλμένοι, δεν υπάρχει διακοπή της συνέχειας. Εξ ου και ο τίτλος της αρχικής Ημέρας: «Καλεσμένοι, δηλαδή απεσταλμένοι: η έναρξη της αποστολής». Είναι το θέμα της αποστολής, στον απόηχο αυτού που μας είπε ο Πάπας: «Αυτή η ιερή ανησυχία, προφητική και ιεραποστολική, να κάιει στις καρδιές σας». Και, πριν μας απευθύνει αυτά τα λόγια, υπογράμμισε: «Είναι καιροί ιεραποστολικής ανανέωσης και επανεκκίνησης υπό το πρίσμα της τρέχουσας εκκλησιαστικής στιγμής, καθώς και των αναγκών, των θλίψεων και των ελπίδων της σύγχρονης ανθρωπότητας».¹⁴

1. Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΙΝΑΙ «Ο» ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΑΣ ΕΝΤΑΣΣΕΙ ΣΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ

Ο Τζιουσάνι λέει: «Η μεγάλη κλήση [...] που έκανε ο Θεός για το σχέδιό του στον κόσμο, είναι η κλήση του Χριστού», που συγκεντρώνει και εξηγεί τα πάντα: η εκλογή του Χριστού συμπίπτει στην πραγματικότητα «με την αποστολή να κάνει ορατό το μυστηριώδες σχέδιο του Πατέρα για όλα τα πράγματα. [...] Αν κάποιος άνθρωπος, που έζησε την εποχή του Χριστού, μόλις Τον συναντούσε, του είχε κάνει την ερώτηση: “Μα ποιος είσαι εσύ; Τι όνομα έχεις;”, θα μπορούσε ο Ιησούς να απαντήσει: “Εγώ είμαι ο απεσταλμένος του Πατέρα”».¹⁵ Κάθε έκφραση, κάθε χειρονομία, κάθε βλέμμα του Ιησού μεταφράζει την επίγνωσή Του ότι είναι ο απεσταλμένος από τον Πατέρα. Ο Χριστός είναι λοιπόν το πρώτο πρόσωπο αποστολής. Η αποστολή Του συνίσταται στο να κάνει ορατό το σχέδιο και την αγάπη του Πατέρα, να δώσει μαρτυρία για τη σχέση Του με τον Πατέρα, να μεταδώσει στους άνδρες και τις γυναίκες της εποχής Του και κάθε εποχής, αγαπώντας τους, εκείνη την αγάπη του Πατέρα που συνεχώς Τον γεννά.

‘Οχι μόνο αυτό: ο Χριστός εμπλέκει στην αποστολή του τους “δικούς του” και όλους εκείνους που μέσα από τον λόγο τους θα πιστεύσουν, μέχρι εμάς. «Όπως εσύ [Πατέρα] έστειλες εμένα στον κόσμο, έτσι και εγώ έστειλα αυτούς στον κόσμο.»¹⁶ ‘Όπως οι πρώτοι, έτσι και εμείς είμαστε καλεσμένοι, δηλαδή απεσταλμένοι. «Ματθαίε, ακολούθησέ με.»¹⁷ Ο καθένας μπορεί να βάλει το όνομά του. Πώς όμως είμαστε καλεσμένοι;

Ας σκεφτούμε το επεισόδιο της Σαμαρείτισσας. Το Ευαγγέλιο του Ιωάννη¹⁸ μας κάνει να σκεφτούμε ότι η συνάντησή τους δεν ήταν τυχαία: ο Ιησούς αποφάσισε να πάρει τον πιο

δύσκολο δρόμο για να πάει από την Ιερουσαλήμ στη Γαλιλαία, αυτόν που περνούσε από την έρημο ακριβώς στη μέση της επικράτειας της Σαμάρειας – ακολουθώντας έναν δρόμο που για τους Εβραίους ήταν ακατάλληλος, αφού θεωρούσαν τους Σαμαρείτες ακάθαρτους – και να φτάσουν στο πηγάδι του Ιακώβ στην ώρα που κανείς δεν πήγαινε εκεί (ήταν περίπου μεσημέρι, έκανε καύσωνα και οι άνθρωποι έμεναν στη σκιά στα σπίτια τους), εκτός από αυτή τη γυναίκα που ήξερε ότι την θεωρούσαν “ηθικά αμφισβητήσιμη” και ως εκ τούτου ήθελε να αποφύγει τις περιστασιακές συναντήσεις αμηχανίας. Μπορεί να αμφιβάλτετε ότι αυτό που συνέβη ήταν απλώς τυχαίο, που μπορεί να μην είχε συμβεί, αλλά δεν ήταν έτσι. Συνέβη επειδή έτσι ήθελε ο Ιησούς: ήρθε μέχρι εκεί για να φτάσει εκεί εκείνη την ώρα, επειδή ήθελε να συναντήσει ακριβώς αυτή.

Εδώ είναι το θέμα! Αυτή η συνάντηση έδωσε αρχή σε μια νέα ζωή, όπου όλη η σύγχυση και το κακό του παρελθόντος εγγράφηκε σε ένα σχέδιο καλού που άρχισε να παίρνει τη μορφή του, να έχει ένα νόημα που ταυτιζόταν με το πρόσωπο και τα λόγια του ανθρώπου που είχε μπροστά της. Ας φανταστούμε τι πρέπει να ένωσε εκείνη τη γυναίκα όταν συνειδητοποίησε ποιος ήταν μπροστά της: ξαφνικά ένωσε ότι κάποιος την αναζήτησε, την επιθύμησε, την αγάπησε – αλλά ως χρησιμοποιήσουμε την αγαπημένη λέξη του Ντον Τζιουσάνι: την ελέησε – ο Μεσσίας, ο Χριστός, το πεπρωμένο, Αυτός για τον οποίο η καρδιά μας έχει φτιαχτεί και από πάντα περιμένει, συνειδητά ή ασυνειδητά.

Για εμάς σήμερα, μέσα από τη συνάντηση με το κίνημα και μέσα στην πραγματικότητα της Εκκλησίας, ισχύει το ίδιο: αν είσαι εδώ, είναι επειδή είσαι επιλεγμένος, σε κάλεσαν με το όνομά σου. Σκέφτομαι πολλές μαρτυρίες που ακούστηκαν αυτό το καλοκαίρι (κάποιες από αυτές θα τις διαβάσετε στο Tracce).¹⁹ Πάντως, η ιστορία τους είναι και η δική μας ιστορία, όλων μας που είμαστε εδώ, αν και με διαφορετικές μορφές και αποχρώσεις.

Κληθήκαμε –σκέφτομαι και αυτούς που είναι εδώ για πρώτη φορά– μέσα από μια συνάντηση στην οποία βιώθηκε ένα τόσο αδύνατο όσο και επιθυμητό βλέμμα στη ζωή μας, ένα βλέμμα επιτέλους ανθρώπινο, μια αγάπη χαριστική για το πεπρωμένο μας, για μας, που δεν την αξίζαμε: κανείς μας δεν έκανε τίποτα για να το αξίζει. Αν το άτομο ή τα άτομα που συναντήσαμε έγιναν “συνάντηση” για εμάς, είναι επειδή τα βρήκαμε να ασχολούνται με διαφορετικό τρόπο με τα καθημερινά πράγματα όλων:

¹⁴ Φραγκίσκος, «Arda nei vostri cuori...» (Αφήστε αυτή την αγία προφητική και ιεραποστολική ανησυχία να κάψει στις καρδιές σας), σ. 10, 19.

¹⁵ Λ. Τζιουσάνι – Σ. Αλμπέρτο – Χ. Πράντες, *Generare tracce nella storia del mondo (Δημιουργία ιχνών στην ιστορία του κόσμου)*, Bur, Μιλάνο 2019, σ. 67.

¹⁶ Ιω. 17,18.

¹⁷ Βλ. Μτ. 9,9.

¹⁸ Βλ. Ιω. 4,5-42.

¹⁹ «Καλεσμένοι, δηλαδή απεσταλμένοι», *Tracce*, ν.9/2024, σ. 40-53.

μιλώντας, εργαζόμενοι, τρώγοντας, πίνοντας, μας έκαναν να αντιληφθούμε μια ποιοτική διαφορά, κάτι που αντιστοιχεί στη δίψα μας για νόημα και αγάπη.

Αυτή η διαφορετικότητα είναι ένα δώρο που προσφέρεται στον κόσμο. Αλλά εμείς, ως είμαστε ξεκάθαροι, έτσι εύθραυστοι και περιορισμένοι καθώς είμαστε, δεν έχουμε τίποτα να προσφέρουμε, εκτός από αυτό που λαμβάνουμε με τη σειρά μας (όπως γράψαμε στο τέλος του φυλλαδίου που δημοσιεύτηκε πριν από λίγες μέρες για την τρομερή ιστορία του Paderno Dugnano).²⁰ Δηλαδή δεν έχουμε τίποτα δικό μας που να προέρχεται από εμάς. Η πηγή της διαφορετικότητάς μας, της διαφορετικής και εποικοδομητικής παρουσίας μας στο περιβάλλον είναι –για να χρησιμοποιήσουμε την έκφραση του Πάπα Φραγκίσκου– η «δημιουργική πιστότητα»²¹ σε μια συνάντηση, σε μια πηγή, σε ένα δώρο του Πνεύματος. Και η πηγή ζει σε έναν τόπο και σε μια ιστορία: στην κοινωνία μας εν Χριστώ. Ο φίλος μας ο Κάρρας το επανέλαβε μέχρι την τελευταία του πνοή: μπορείς να είσαι ο πιο διορατικός και ευαίσθητος από όλους, ο πιο έξυπνος, ο πιο “χαρισματικός”, αλλά αν απομακρυνθείς από την πηγή γίνεσαι ένας σπασμένος δίσκος που επαναλαμβάνεται ατέλειωτα. Είναι ένας πειρασμός στον οποίο μπορούμε να πέσουμε όλοι ανεξαιρέτως.

2. ΜΙΑ ΒΙΩΜΕΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Κληθήκαμε μέσα από μια ανθρώπινη συνάντηση που μας εισήγαγε στη ζωή του Σώματος του Χριστού, σε μια κοινωνία που αποτελείται από εκείνους που – όπως λέει ο Τζιουσάνι – είναι «επιλεγμένοι για να κοιτάζουν, που αποδέχονται να κοιτάζουν, που ακούν όσο μπορούν, που βαδίζουν όπως μπορούν, όλοι αμαρτωλοί αλλά αγαπημένοι από το Μυστήριο».²²

Κι εμείς έχουμε επιλεγεί για να κοιτάζουμε, και χρειάστηκε να αποδεχτούμε το να κοιτάμε: στην πραγματικότητα, τίποτα δεν συμβαίνει χωρίς την ελευθερία μας. Ακόμη και στην αναγνώριση μιας αγάπης που λάβαμε, παίζεται η ελευθερία μας: φυσικά, είναι μια ελευθερία που καθοδηγείται από τη δύναμη μιας υπεραφθονίας, μιας έλξης, γιατί, διαφορετικά, θα ήταν ανίκανη να κάνει βήματα, αλλά πρέπει πάντα να αντιμετωπίζουμε την ελευθερία μας. Προσοχή όμως, δεν αρκεί να πούμε το “ναι” μας μόνο μια φορά. Όπως ο Πέτρος, αφού τον ρώτησε ο Χριστός αν τον αγαπάει, έπρεπε να επαναλάβει το δικό του “ναι” τρεις φορές, όχι μόνο μία φορά, έτσι πρέπει να επαναλαμβάνουμε το δικό μας “ναι”

στην αγάπη Του εκατό φορές, χίλιες φορές, κάθε μέρα. «Με αγαπάς;».

Πόσες φορές σκανδαλιζόμαστε λέγοντας: «Έκανα τη συνάντηση, αλλά νιώθω μπλοκαρισμένος». Αλλά το «ναι» μας πρέπει να επαναλαμβάνεται συνεχώς και να γίνεται όλο και πιο συνειδητό. Σε αυτό, ο καθένας έχει να βιώσει μια ευθύνη, που πολλές φορές θέλουμε να αποφύγουμε, για ευκολία ή από τεμπελιά. Το δικό μας είναι ένα «ναι» γεμάτο αιτιάσεις, ακόμα κι όταν βρισκόμαστε στην ομίχλη. Στην πραγματικότητα, αν “δεν βλέπουμε” να συμβαίνει τώρα αυτό που μας έχει συμβεί, δεν σημαίνει ότι δεν συμβαίνει. Μπορεί επίσης να συμβεί, «μετά από τρία χρόνια συγκίνησης», να βρεθείτε να ζήσετε «τρεις μήνες ξηρασίας, τριάντα χρόνια ξηρασίας», όπως λέει ο Τζιουσάνι σε ένα απόσπασμα του βιβλίου *Si può (veramente?) vivere così?*, που σε ορισμένες στιγμές με παρηγορούσε πολύ: «Σε εκείνες τις στιγμές είναι η ανάμνηση του παρελθόντος, η ανάμνηση της ιστορίας που είχες – αυτό που σου συνέβη, αυτό που έκανες για εκείνο που σου είχε συμβεί –, είναι η ιστορική μνήμη που σε σώζει και σε σώζει το αποτέλεσμα αυτής της ιστορικής μνήμης, που είναι η παρέα στην οποία βρίσκεσαι. Προς το περιεχόμενο μιας ανάμνησης και προς την παρέα που βρίσκεσαι, δεν έχεις το συναίσθημα που είχες κάποτε, αλλά υπάρχουν [...]. Σας διαβεβαιώνω ότι, μετά από τρία χρόνια συγκίνησης, τρεις μήνες ξηρασίας, τριάντα χρόνια ξηρασίας, τρεις μήνες “νέας συγκίνησης” ή άρσης του εμποδίου του συναίσθηματος, σε κάποια στιγμή: πλαφ, το κύμα ανοίγει διάπλατα μπροστά στην απέραντη τρύπα της θάλασσας και τα καλύπτει όλα»,²³ και εσύ επίσης αρχίζεις πάλι να βλέπεις.

Επομένως, η συνάντηση με τον Χριστό σήμερα γίνεται με το να συναντηθείς μέσα στην κοινωνία ανθρώπων που είναι δεμένοι με Αυτόν, είναι μέρος της Κοινωνίας Του. Η ενότητα των πιστών, η Εκκλησία είναι το Σώμα Του, είναι η μέθοδος που ο Θεός επέλεξε για να παραμείνει παρών στην ιστορία. Αν αυτό φανεί μερικές φορές ξένο και για μας, αν το νιώθουμε απόμακρο, χωρίς συνέπειες στη ζωή μας, είναι επειδή ενεργήσαμε προηγουμένως, με τρόπο λιγότερο ή περισσότερο συνειδητό, μια μείωση της έννοιας της ίδιας της κοινωνίας: δηλαδή την κοινωνία δεν την αναγνωρίσαμε ως το μυστήριο του Χριστού, το γεγονός του Χριστού παρόντα. Χωρίς να το θεωρητικοποιήσουμε και ίσως επίσης χωρίς καν να το συνειδητοποιήσουμε, πετάξαμε τον Χριστό έξω από την ιστορία, ενδίδοντας σε κάποια μορφή πνευματισμού ή εσχατολογισμού (όπου ο Χριστός δεν είναι πλέον παρου-

²⁰ «Il male e l'amore che salva» (Το κακό και η αγάπη που σώζει), 17 Σεπτεμβρίου 2024, [clonline.org](https://www.clonline.org).

²¹ Φραγκίσκος, Ομιλία προς τα μέλη της Διεθνούς Θεολογικής Επιτροπής, 24 Νοεμβρίου 2022.

²² Λ. Τζιουσάνι, *Attraverso la compagnia dei credenti* (Μέσα από τη συντροφιά των πιστών), Bur, Μιλάνο 2021, σ. 55.

²³ Λ. Τζιουσάνι, *Si può (veramente?) vivere così? (Γίνεται (πραγματικά!;) να ζήσουμε έτσι;)*, Bur, Μιλάνο 2016, σ. 470-471.

σία και δεν έχει πλέον καμία σχέση με το εδώ και τώρα). Η σχέση με τον Χριστό γίνεται κατανοητή, έτσι, ως κάτι το ατομικιστικό και η συντροφικότητά μας ανάγεται σε κοινωνιολογικό δεκανίκι (στο τι μπορούν να μου δώσουν οι φίλοι όταν έχω ανάγκη). Αντίθετα, για τον Τζιουσάνι, το μονοπάτι της πίστης περνά μέσα από μια ανθρώπινη συνάντηση και την εμμονή στην κοινωνία που είναι το Σώμα Του μέσα στην ιστορία. Ο Χριστός δεν είναι μια αφηρημένη ιδέα, ούτε ένα ιδανικό που συλλαμβάνουμε, αλλά είναι μια παρουσία που γίνεται ορατή και απτή μέσα στην ενότητά μας, την οποία μπορούμε να ακολουθήσουμε, στην οποία να ανήκουμε, που γίνεται τόπος των κριτηρίων και της ευαισθησίας με την οποία κρίνουμε τα πάντα. Γι' αυτό έχουμε μιλήσει συχνά για διάκριση κοινωνίας.

Είναι η εμπειρία της κοινωνίας ανάμεσα σ' εμάς και την Εκκλησία εκείνη που μας κάνει να ωριμάζουμε στην πίστη. Αν για την τρέχουσα νοοτροπία, στην οποία και εμείς βρισκόμαστε συχνά, η ανάπτυξη σημαίνει ότι γινόμαστε αυτόνομοι, ανεξάρτητοι, στον Χριστιανισμό είναι το αντίθετο: όσο βαδίζουμε, τόσο περισσότερο ανακαλύπτουμε ότι όλη μας η ουσία έγκειται στο να ανήκουμε στην παρουσία Του, ότι η αλήθεια για μας, η αλήθεια για τη ζωή μας, για τη στιγμή μας βρίσκεται στην εξάρτηση από τον Χριστό την οποία αναγνωρίζουμε και βιώνουμε, στην εξάρτηση από το μυστήριο του Χριστού, από το μυστήριο της κοινωνίας που είναι συνέχειά Του μέσα στην ιστορία. «Αυτό είναι το παράδοξο: η ελευθερία είναι εξάρτηση από τον Θεό»,²⁴ λέει η φράση από το *Θρησκευτικό αίσθημα* που επιλέξαμε αυτό το καλοκαίρι ως τίτλο για τις διακοπές των κοινοτήτων μας.

Ως προς αυτό θα ήθελα να παραθέσω ένα απόσπασμα από τη Βίβλο, τον αγώνα του Ιακώβ με τον άγγελο. Η ιστορία είναι γνωστή, ωστόσο σας προσκαλώ να πάτε να τη διαβάσετε ξανά. Ο Ιακώβ αποκτά τα πρωτοτόκια από τον πατέρα του τον Ισαάκ με εξαπάτηση: γι' αυτό, στην καρδιά του, παρόλο που γνωρίζει ότι ο Κύριος τηρεί πάντα την υπόσχεσή Του, δεν αισθάνεται γαλήνη, γι' αυτό φεύγει πολύ μακριά. Μετά από πολλά χρόνια αποφασίζει να επιστρέψει στη γη που του είχε παραχωρηθεί. Πρέπει να διασχίσει το ρέμα Jabbok. Αφού πέρα στην άλλη πλευρά συζύγους, σκλάβους, παιδιά και υπάρχοντα, ετοιμάζεται ο ίδιος να διασχίσει το ποτάμι. Ωστόσο, βρίσκεται αντιμέτωπος με έναν περίεργο χαρακτήρα που αρχίζει έναν αγώνα μαζί του.

Εδώ είναι το μεγάλο ερώτημα, που κατά τη γνώμη μου αποτελεί το δραματικό σημείο της εποχής που ζούμε: η αναγνώριση ότι ανήκουμε στον Θεό, η επίγνωση ότι είμαστε «δικοί του». Ο Ιακώβ παλεύει με τον άγγελο και ο Θεός του

λέει: «Κέρδισες!», και είναι παράδοξο διότι στα μάτια μας ο Ιακώβ είναι νικημένος: ο άγγελος εξαρθρώνει το ισχίο του, θα μείνει κουτσός για το υπόλοιπο της ζωής του. Γιατί λοιπόν νίκησε; Για έναν λόγο που γίνεται ξεκάθαρος όταν ο Ιακώβ, πριν τον αφήσει να φύγει, του ζητά να τον ευλογήσει και ο άγγελος του ρωτά το όνομά του. Μάλιστα, ο Ιακώβ λέει το όνομά του και ο άγγελος του δίνει νέο όνομα: «Δεν θα λέγεσαι πια Ιακώβ, αλλά Ισραήλ, γιατί πολέμησες με τον Θεό και με τους ανθρώπους και νίκησες!». Ισραήλ σημαίνει «Αυτός που πάλεψε με τον Θεό». Η διήγηση συνεχίζει: «Τότε ο Ιακώβ τον ρώτησε: “Αποκάλυψέ μου το όνομά σου”. Μου απάντησε: “Γιατί ζητάς το όνομά μου;”. Και εδώ τον ευλόγησε».²⁵ Το να πεις σε κάποιον το όνομά σου στην εβραϊκή παράδοση σημαίνει κατά κάποιο τρόπο να του δώσεις τον εαυτό σου, να δημιουργήσεις μια συμμαχία, να δώσεις στον άλλο το δικαίωμα και τη δύναμη να σε καλέσει σε βοήθειά του. Το να αποκαλύπτεις το όνομά σου είναι, με λίγα λόγια, σαν να λες: «Είμαι δικός σου, από εδώ και πέρα ανήκω σ' εσένα, είμαι με το μέρος σου». Ακόμη και η αλλαγή του ονόματος, όπως κάνει ο Θεός με τον Ιακώβ, είναι ακόμη περισσότερο. Αν το να ξέρει κανείς το όνομά σου σημαίνει ότι σε κατέχει, το να δώσει κανείς σ' εσένα το όνομά σου, σε κατέχει «στον κύβο». Είναι σαν να λες: «Μου ανήκει». Έτσι αρχίζουμε να καταλαβαίνουμε. Ο Θεός δεν λέει στον Ιακώβ το όνομά Του. Αντίθετα, του δίνει Εκείνος ένα νέο όνομα. Κι έτσι είναι σαν να του είπε: «Ναι, νίκησες, αλλά η νίκη σου δεν συνίσταται στο να με “κατέχεις”. Αντιθέτως, συνίσταται στο να γίνεις δικός Μου, στο να συνειδητοποιήσεις ότι ανήκεις σ' Εμένα. Καλύτερα: στο να αποδεχτείς να παραδώσεις τον εαυτό σου σ' Εμένα, να εξαρτηθείς ολοκληρωτικά από Εμένα». Εκείνος, ο οποίος βίωσε το εσωτερικό δράμα ότι με εξαπάτηση απέκτησε την υπόσχεση του Θεού, μετά από μακρύ αγώνα, πέρασε επιτέλους από την αυτονομία στο να ανήκει, είναι τώρα εντελώς του Θεού, και ως εκ τούτου, σημαδεμένος, πληγωμένος στην υπερηφάνειά του και στην ευφυΐα του από αυτόν τον Θεό που, ακριβώς έτσι, τον έκανε οριστικά δικό του.

Σκέφτομαι πόσες φορές, για εμάς, ένα δραματικό ή οδυνηρό γεγονός (σε σημείο που μπορεί κανείς να πει: «Κύριε, γιατί δεν μου αφαιρείς αυτό το βάρος;») θα ήταν ακατανόητο, ανθρώπινα, σε σχέση με έναν Θεό που μας αγαπά, αν αυτό το γεγονός δεν ήταν ο μυστηριώδης τρόπος μέσω του οποίου μπορούμε να οδηγηθούμε σε μια βαθύτερη και πιο στοργική εξοικείωση μαζί Του ώστε να νιώθουμε ακόμα περισσότερο την ανάγκη για Αυτόν. Όπως ο Ιακώβ, λοιπόν, σε οποιαδήποτε κατάσταση της ζωής, εσύ κερδίζεις εάν αφήνεις

²⁴ Λ. Τζιουσάνι, *Il senso religioso* (το Θρησκευτικό αίσθημα), Bur, Μιλάνο 2023, σ. 125.

²⁵ Γεν. 32,29-30.

τον εαυτό σου να κερδιθεί από την μεγάλη Παρουσία που ήρθε να σε συναντήσει, από τον Θεό που ενσαρκώθηκε. Και τι κερδίζεις; Κερδίζεις την αγάπη του. Καλύτερα: κερδίζεις, αποκτάς αυτή τη νέα και αληθινή ελευθερία, η οποία συνίσταται ακριβώς στο να ζεις παραδομένος στη χαριστική αγάπη ενός Άλλου, που συνίσταται όχι σ' αυτό που κάνεις και ξέρεις εσύ, αλλά από τη χαριστική αγάπη ενός Άλλου, χαριστική σε σημείο συγχώρεσης. Ο Χριστός σε αγαπά, φυσικά: αλλά αν δεν μάθεις να εγκαταλείψεις τον εαυτό σου σε αυτή την αγάπη, να παραδίνεσαι σε αυτήν την αγάπη, είναι σαν να μην μπορείς να την αντιληφθείς, να την αναγνωρίσεις, να τη βιώσεις αληθινά.

Είναι η αγάπη ενός Άλλου που μας ελευθερώνει: μας ελευθερώνει από τον εκβιασμό της αναγνώρισης του κόσμου, επειδή είμαστε ήδη αναγνωρισμένοι από τη μοναδική αγάπη της ζωής. Και είναι αυτή η αγάπη, αναγνωρισμένη, αποδεκτή, που μας κάνει πρωταγωνιστές της ιστορίας, όπως συνέβη με την Bernadette (ελπίζω ότι πολλοί θα έχετε διαβάσει το τραγούδι της Βερναδέτης του Franz Werfel, που προτάθηκε ως “βιβλίο του μήνα” τον περασμένο Απρίλιο). Είναι μια φιγούρα που πάντα με γοήτευε και είναι μια σημαντική αγία για την εποχή μας, που έχει πολλά να πει και σ' εμάς. Στις 11 Φεβρουαρίου 1858 (το λέω σε παρένθεση: θυμάμαι ότι η 11η Φεβρουαρίου είναι και η ημέρα αναγνώρισης της Αδελφότητας Κοινωνία και Απελευθέρωση), όταν της εμφανίστηκε η Παναγία στο σπήλαιο της Λούρδης, η Βερναδέτη ήταν ένα δεκατετράχρονο κορίτσι με σοβαρές δυσκολίες στη σχολική μάθηση (σε σημείο που νόμιζε ότι η ίδια ήταν ανόητη). Βρισκόμαστε στη Γαλλία μετά τη Γαλλική Επανάσταση, σε ένα ορθολογιστικό κλίμα: τα “παραμύθια” της θρησκείας θεωρούνται πλέον ξεπερασμένα. Διαφορετικά από ό,τι θα περίμενε κανείς, σε αυτό το πολιτιστικό πλαίσιο, η Παναγία επιλέγει ως “πρέσβειρά” της ένα κοριτσάκι εντελώς ξένο προς ένα πρότυπο πειστικής ή διαλεκτικής ικανότητας. Και αυτό το αγράμματο κοριτσάκι πετάει στον αέρα όλη τη Γαλλία.

Από τη στιγμή που αρχίζουν οι εμφανίσεις, η Βερναδέτη αρχίζει να λέει πράγματα μεγαλύτερα από τον εαυτό της. Πολλοί, στην αρχή, δεν τα πιστεύουν, αλλά συνεχίζει να τα λέει, και συνεχίζει να τα λέει για έναν λόγο: από αγάπη, επειδή γνώρισε τη μεγάλη αγάπη της ζωής της. Όταν ένας άνθρωπος συναντά τη μεγάλη αγάπη της ζωής του, απελευθερώνεται αμέσως: ελεύθερη από την κρίση των άλλων, από την κρίση του εαυτού του, από την ανάγκη να αναγνωριστεί κανείς – κάτι που συνήθως μας παγιδεύει –, από τον

εκβιασμό του να νιώθουμε εκτίμηση από τους άλλους. Όταν εκείνοι που δεν πιστεύουν στις οπτασίες της ζητούν να τους πείσει (όπως η διδάσκαλος των δοκιμών στο μοναστήρι, που σχεδόν την παρακαλεί: «Θα με απελευθέρωνες από μια φρικτή ταλαιπωρία αν μπορούσες να με πείσεις»²⁶), η Βερναδέτη απαντά με ειλικρίνεια: «Δεν είμαι επιφορτισμένη να σας κάνω να το πιστέψτε, είμαι επιφορτισμένη να σας το πω»!²⁷

Αυτό αφορά εμάς σήμερα. Η ελεύθερη κρίση για τον κόσμο, για την πραγματικότητα, μπορεί να προκύψει μόνο από την αναγνώριση μιας κρίσης αξίας, καλοσύνης, αυτοεκτίμησης εκ μέρους Εκείνου ο οποίος μας αγαπάει άπειρα και τον οποίο αγαπάει κανείς περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον. Αυτή η ελευθερία είναι μια μορφή του εκατονταπλασιασμού: «Δεν υπάρχει κανείς που να έχει εγκαταλείψει σπίτι ή αδελφούς ή αδερφές ή μητέρα ή πατέρα ή παιδιά ή χωράφια για χάρη μου και για το Ευαγγέλιο, που να μην λάβει ήδη από τώρα, σε αυτόν τον καιρό, εκατό φορές περισσότερα: σπίτια και αδελφούς και αδελφές και μητέρες και παιδιά και χωράφια, μαζί με διωγμούς, και την αιώνια ζωή στον καιρό που έρχεται».²⁸ Εμείς κάνουμε ενέργειες, στήνουμε τόσα πολιτιστικά κέντρα, οικοδομούμε το Meeting και πολλά άλλα έργα, για την αναγνώριση αυτής της αγάπης επάνω μας. Διαφορετικά θα ήταν μια απάνθρωπη προσπάθεια και αργά ή γρήγορα θα κουραζόμασταν.

3. Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΩΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ποιο είναι το επόμενο βήμα που πρέπει να γίνει; Ο Τζιουσάνι το δηλώνει στο πρόσφατα δημοσιευμένο βιβλίο *Una rivoluzione di sé. La vita come comunione (1968-1970)*: το νέο βήμα είναι να συνειδητοποιήσω ότι αυτό που μου συνέβη, το Γεγονός που με κατέκλυσε, μπήκε μέσα μου, είναι η βαθύτερη αλήθεια του εαυτού μου: «Δεν ζω πια εγώ, αλλά ο Χριστός ζει μέσα μου»,²⁹ λέει ο Άγιος Παύλος. Είναι μια αλλαγή στην έννοια του εαυτού μας, μια νέα αυτογνωσία: «Σημαίνει –λέει ο Τζιουσάνι– ότι η αυτογνωσία που έχω εμπλέκει τον Χριστό μέσα μου και όλους τους ανθρώπους που Αυτός έχει επιλέξει, δηλαδή το μυστήριο της Εκκλησίας, αυτή την πραγματική ενότητα μέσα στην ιστορία».³⁰

Σε ένα άλλο κείμενο ο Ντον Τζιουσάνι αναφέρει: «Η δύναμη ενός ατόμου έγκειται στην ένταση της αυτογνωσίας του, δηλαδή στην αντίληψη που έχει για τις αξίες που καθορίζουν την προσωπικότητά του. Τώρα, αυτές οι αξίες ρέουν στο εγώ

²⁶ F. Werfel, *Il canto di Bernadette* (το τραγούδι της Μπερναντέτ), Gallucci, Ρώμη 2011, σ. 640.

²⁷ Αυτή είναι η φράση που προφέρεται από την Αγία Μπερναντέτ, που αναφέρει ο François Trochu, *Bernadette Soubirous*, Marietti 1820, Γένοβα-Μιλάνο 2013, σελ. 255, στο μυθιστόρημα του Βέρφελ αναφέρεται διαφορετικά και εν μέρει: «Μα ποτέ δεν ήθελα να με πιστέψει» (F. Werfel, το τραγούδι της Μπερναντέτ, σ. 461).

²⁸ Μκ 10,29-30.

²⁹ Γαλ. 2,20.

³⁰ Λ. Τζιουσάνι, *Una rivoluzione di sé (Η επανάσταση του εαυτού μας)*, σ. 179.

από τη βιωμένη ιστορία στην οποία ανήκει το ίδιο το εγώ. Η ριζοσπαστική ιδιοφυΐα ενός ατόμου βρίσκεται στη δύναμη της συνείδησης ότι ανήκει».³¹

Όποιος ζει με αυτή την αυτοσυνειδησία μεταμορφώνεται, τείνει να μεταμορφώνει ό,τι κάνει, δεν μπορεί παρά να αλλάξει τον τρόπο ζωής του, τις σχέσεις που έχει: λίγο ή πολύ, αλλά αναπόφευκτα, μεταμορφώνει τις πράξεις που κάνει και δημιουργεί με ένταση, ακόμα και σε απειροελάχιστο βαθμό, ένα χιλιοστό τη φορά, κάτι νέο στον κόσμο. Τα κριτήρια για την κρίση και τη δράση αλλάζουν. Σχετικά με αυτό, ο Καρδινάλιος Πιτσαμπάλα ανέφερε στο Meeting ένα όμορφο απόσπασμα: «Τώρα πρέπει να φέρω αυτήν την εμπειρία της ενσάρκωσης, της ανθρωπότητας του Χριστού, της συνάντησης με τον Χριστό, στην πραγματικότητα που ζω σήμερα [...]. Σημαίνει, πρώτα απ' όλα, για μένα προσωπικά, να αναρωτιέμαι συνεχώς τι μου λέει ο Ιησούς αυτή τη στιγμή. Πρέπει να γίνει το κριτήριο για την ανάγνωση των καταστάσεων, του πόνου, του διχασμού, της κούρασης κάθε μορφής, διασφαλίζοντας ότι αυτό που βιώνω περνά μέσα από αυτήν την εμπειρία που πρέπει να συνεχίσει να είναι το θεμέλιο της ζωής μου. [...] Και κάθε αξιολόγηση, κάθε απόφαση, κάθε επιλογή, κάθε λέξη που πρέπει να πει κανείς πρέπει να είναι συμβατή με αυτή την εμπειρία, με αυτή τη σχέση, με αυτή τη φιλία».³²

Αυτή η διαφορετικότητα, αυτή η αλλαγή, αυτός ο μετασχηματισμός είναι εκείνο που λέμε αποστολή. Διαφορετικά, αυτό που κάνουμε μπορεί επίσης να εμπνέεται από τον Χριστό, από τη συνάντηση, από την κοινωνία που βιώσαμε, αλλά παραμένει μια επιβεβαίωση του εαυτού μας, του έργου μας και στο τέλος, ζούμε ακριβώς όπως όλους τους άλλους, υιώθοντας εντάξει για κάποια παραπάνω θρησκευτική συζήτηση που κάνουμε. Χωρίς αυτή τη νέα αυτογνωσία, με λίγα λόγια, οι πράξεις μας δεν θα ήταν αποστολή, δεν θα έφεραν την παρουσία ενός Άλλου, τη συνέχειά Του στην ιστορία. Και αυτός ο Άλλος, ο Χριστός, συνέδεσε τη συνέχειά Του μέσα στην ιστορία με το έργο Του μέσα στον κόσμο, με την Εκκλησία, κατ' εκείνη τη μυστηριώδη ημέρα, στο διάλογο με τον Σίμωνα Πέτρο: «Και εγώ σου λέω: εσύ είσαι Πέτρος και σ' αυτή την πέτρα θα οικοδομήσω την Εκκλησία μου και οι δυνάμεις του Άδη [του κακού] δεν θα υπερσχύσουν».³³

Όταν λοιπόν μιλάμε για αποστολή, το πρόβλημα δεν είναι, λέει ο Τζιουσάνι στο βιβλίο *Una rivoluzione di sé*, η πραγματοποίηση κάποιας ιδιαίτερης δραστηριότητας, αλλά

«είναι η ιεραποστολική δέσμευση της ζωής σου. Είναι η ιεραποστολική σου δέσμευση. Είναι ότι η ζωή σου είναι μια αποστολή. [...] Στον βαθμό που αυτή την αίσθηση αποστολής, καρπός αναπόφευκτος, κλίμα της νέας αυτογνωσίας, δεν την έχεις με τη γυναίκα σου ή τα παιδιά σου, στο βαθμό που δεν την έχεις με τους φίλους σου και με την παρέα σου ή με τους συνεργάτες σου, δεν μπορείς να το έχεις για την κοινωνία ή για την πολιτική, για τον πολιτισμό ή για την εργασία. Δεν μπορείς να την έχεις! Αντίθετα, μπορείς να έχεις αυτή την αίσθηση, αν την έχεις στις στοιχειώδεις σχέσεις της ζωής σου, όπου είναι πιο δύσκολο να το εφαρμόσεις, τουλάχιστον φαινομενικά».³⁴

Η φίλη μας Sandrine που ζει στο Μπουρούντι, σχολιάζοντας την εμπειρία της, είπε: «Η αποστολή έχει γίνει μια διάσταση της κανονικής μου ζωής, του εαυτού μου. Άρχισα να το ζω στο σπίτι μου». Είναι όμορφη αυτή η έκφραση! Ο νέος άνθρωπος, το «νέο πλάσμα», συμπίπτει με την αποστολή του, το περιεχόμενο της ζωής του είναι αποστολή.

Τι σημαίνει όμως αυτή η «ιεραποστολική αυτογνωσία»; Σημαίνει να θέλουμε να ζήσουμε όπως τον Χριστό –ξεκινήσαμε από εδώ–, ταυτισμένοι με τον Χριστό: δηλαδή να ζούμε τα πάντα, όπου κι αν βρισκόμαστε, με τη «συναίσθηση ότι θα σταλήκαμε εκεί από τον Πατέρα. Να κάνω τι;». Ο Τζιουσάνι απαντά: «Να φέρουμε το γεγονός του Χριστού και επομένως το γεγονός της χριστιανικής κοινωνίας».³⁵ Ο Χριστός ήρθε να μας συναντήσει, μας κατέκλυσε, μας ενέπλεξε, ώστε η ζωή μας να έχει αυτό τον ρόλο, να ορίζεται από αυτόν τον σκοπό, από αυτό το έργο.

Έτσι, αν όλα όσα λέμε είναι αληθινά, καταλαβαίνουμε καλά ότι η αποστολή δεν είναι ένα καθήκον, κάτι το επιπρόσθετο, αλλά είναι η καρποφορία του να ανήκουμε, η οποία εκφράζεται εκεί όπου βρισκόμαστε και είναι η εκπλήρωση του εαυτού μας: είμαστε φτιαγμένοι γι' αυτό.

Η ζωή σου ως αποστολή, χρειάζεται πάντα ένα ρίσκο, μια πρωτοβουλία. Δεν είναι απαραίτητο να είσαι τολμηρός, να έχεις δηλαδή κάποιο συγκεκριμένο ταμπεραμέντο για να ξεκινήσεις. Η απαραίτητη προϋπόθεση είναι απλώς η μνήμη ή η επίγνωση ότι αυτό που είσαι, αυτό που σε τρέφει και σε κάνει τολμηρό, παρά τους περιορισμούς σου, είναι αυτή η βιωμένη κοινωνία. Αυτό μας απαλλάσσει από το βάρος ορισμένων δυσκολιών μας ή από το να μας συνθλίβει μια νοοτροπία που θέλει να μας πείσει πάση θυσία ότι το να ζούμε για τον Χριστό είναι άχρηστο. Η κοινωνία είναι απελευθέρωση.

³¹ Λ. Τζιουσάνι, *Il senso di Dio e l'uomo moderno* (Το νόημα του Θεού και του σύγχρονου ανθρώπου), BUR, Μιλάνο 2015, σ. 132.

³² Π. Πιτσαμπάλα, «Niente è più reale dell'incontro con Cristo» (Τίποτα δεν είναι πιο αληθινό από τη συνάντηση με τον Χριστό), 27 Αυγούστου 2024, clonline.org.

³³ Μτ. 16,18.

³⁴ Λ. Τζιουσάνι, *Una rivoluzione di sé* (Η επανάσταση του εαυτού μας), σ. 184-185.

³⁵ *Ibidem*, σ. 186, 207.

Αλλά, προσέξτε – αυτό είναι ένα σημαντικό σημείο – πρέπει να αποφύγουμε τον κίνδυνο της πνευματοποίησης της μεταξύ μας κοινωνίας, σύμφωνα με μια αντίληψη κατά βάθος γνωστική, η οποία είναι μια αιτία ολίσθησης που είναι πάντα δυνατή και σ' εμάς: η κοινωνία δεν είναι μια ιδέα που πρέπει να εμπνεόμαστε. Η σχέση με τον Χριστό είναι η σχέση με την παρουσία Του και το να είσαι χριστιανός σημαίνει να ακολουθείς αυτή την παρουσία.

Το ερώτημα λοιπόν είναι: Μα εσύ ποιον ακολουθείς; σε ποιον απαντάς για όσα ζεις; με ποιον είσαι σε διάλογο; πώς η ζωή κοινωνίας μπαίνει συγκεκριμένα σε ό,τι είναι περισσότερο δικό σου, στη δουλειά σου, στις σχέσεις σου, στα ενδιαφέροντά σου και όχι μόνο στα έργα του κινήματος στο οποίο συμμετέχεις; Είτε ανταποκρίνεσαι σε ένα συγκεκριμένο εσύ, σε έναν τόπο, σε μια ζωντανή πραγματικότητα, στην οποία είναι παρόν το Εσύ του Χριστού, είτε, έστω και με όλες τις καλύτερες προθέσεις, απαντάς στον εαυτό σου και τέλος. Έτσι, ακόμα κι αν ήσουν μόνος να ζεις ή να δουλεύεις σε ένα συγκεκριμένο μέρος, ακόμα κι αν ήσουν εκεί ο μόνος που ζει τη χριστιανική εμπειρία έτσι όπως σου μεταδόθηκε, θα αναζητήσεις κάποια αναφορά για σένα, έστω και ένα τηλεφώνημα από την άλλη άκρη του κόσμου μια φορά το μήνα (όπως σου διηγήθηκαν κάποιοι φίλοι στη Διεθνή Συνέλευση των υπευθύνων),³⁶ κάτι που σε κρατάει δεμένο με αυτή τη μεταξύ σας κοινωνία. Δεν υπάρχει «ο Χριστός χωρίς την Εκκλησία»,³⁷ δηλαδή χωρίς το σώμα Του, τη σάρκα Του, έλεγε ο Τζιουσάνι, καταγγέλλοντας τον περιορισμό που κάνει ο σύγχρονος ορθολογισμός, ο οποίος θα ήθελε να αφαιρέσει από τον Χριστό την ανθρώπινη φύση του, την ιστορικότητα και το συγκεκριμένο της ύπαρξής του. Το θέμα είναι να βιώσουμε την κοινωνία.

Για να τα κατανοήσουμε καλύτερα όλα αυτά, ζήτησα από έναν αγαπημένο μας φίλο, τον Hussam, ο οποίος είναι συνδεδεμένος μαζί μας από τη Χάιφα να μας διηγηθεί την εμπειρία του.

Διάβασε το κείμενο και δεξ το βίντεο

4. Η ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Υπάρχει ένα τελευταίο θέμα που θέλω να σας προτείνω. Για όσους σαν εμάς τους έχει αγγίξει η αναγγελία του Χριστού, στην οποία έφτασε το γεγονός Του, δεν υπάρχει άλλο

καθήκον εκτός από αυτό: να συνεργαστούμε στην οικοδόμηση της Εκκλησίας. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος με τον οποίο μπορούμε να κάνουμε τη ζωή μας χρήσιμη στον κόσμο, να συνεργαστούμε για το καλό της ανθρωπότητας, για την ευτυχία των ανθρώπων, για τη δικαιοσύνη στην κοινωνία. Διαφορετικά αυτό που θα κάνουμε θα είναι ένα ακόμη ψέμα, που θα προστεθεί σε όλα τα άλλα.

Όταν στην Συνέλευση των υπευθύνων, η Ουκρανή φίλη μας και ο Ρωσίδα φίλη μας παρενέβησαν η μια μετά την άλλη, χωρίς αυτό να έχει προγραμματιστεί, αγγίξαμε με το χέρι μας, σε μικρό αλλά σπουδαίο σημάδι, πώς το έργο της οικοδόμησης της Εκκλησίας, εάν το αγκαλιάσει κάποιος μπορεί να συμβάλλει στην δικαιοσύνη και στην ειρήνη μέσα στον κόσμο. Είναι ένα απροσδόκητο γεγονός που ο Κύριος έβαλε μπροστά στα μάτια μας για να μας δώσει απόδειξη ότι μπορεί να κάνει αυτό που δεν μπορούμε καν να φανταστούμε με τα σχέδιά μας. Δηλαδή, είναι απόδειξη ότι τα λόγια που είπε ο Άγγελος σ' εκείνο το κοριτσάκι από τη Ναζαρέτ, κατά την πιο εξαιρετική ημέρα της ιστορίας, αναγγέλλουν μια υπόσχεση που είναι αληθινή – που είναι αληθινή! –: «Τίποτα δεν είναι αδύνατο για τον Θεό».³⁸ Στην απλή και ελεύθερη καρδιά, απαλλαγμένη από προκαταλήψεις, εκείνης της 15χρονης κοπέλας που λέγεται Μαρία, αυτή η δήλωση («Τίποτα δεν είναι αδύνατο για τον Θεό») εξαπέλυσε μια εμπιστοσύνη χωρίς μέτρο, χωρίς υπολογισμούς που την έκανε να πει: «Fiat», «Ναι».

Η οικοδόμηση της Εκκλησίας, η οικοδόμηση της κοινότητας ή για να χρησιμοποιήσω μια άλλη έκφραση του Τζιουσάνι, το «“φτιάχνουμε” τη μεταξύ μας κοινωνία»,³⁹ δεν είναι ένα έργο δίπλα στα υπόλοιπα, αλλά είναι “το” έργο, που πραγματοποιείται σε όλες τις πράξεις και σε όλες τις σχέσεις, είναι ο ορίζοντας μέσα στον οποίο ό,τι βιώνουμε μπορεί να αποκτήσει την αυθεντική του αξία. Τα πάντα για εμάς, λέει ο Τζιουσάνι, συνοψίζονται και εξυψώνονται σε αυτή τη διατύπωση: να οικοδομούμε την Εκκλησία, που αντιστοιχεί στην άλλη: ζωή ως αποστολή. Είναι το ίδιο πράγμα.

Το ξέρουμε: η μαρτυρία του Χριστού μέσα στον κόσμο προκαλεί έκπληξη, θαυμασμό, ευγνωμοσύνη από την πλευρά των πολλών, αλλά και αντίθεση, μέχρι διωγμού, όπως συνέβη πρώτα από όλους στον Χριστό. «Αν καταδίωξαν εμένα, θα καταδιώξουν και εσάς. Αν τήρησαν τον λόγο μου, θα τηρήσουν και τον δικό σας»,⁴⁰ λέει ο Ιησούς. Το γεγονός του Χριστού κρίνει την ιστορία και αμφισβητεί την εξουσία – διαφορετικά ποια αιτία θα είχε ο διωγμός; – για όποια εξουσία

³⁶ Βλέπε «Καλεσμένοι, δηλαδή απεσταλμένοι», *Tracce*, ν. 9/2024, σ. 40-44.

³⁷ Λ. Τζιουσάνι, *Dare la vita per l'opera di un Altro* (Δίνοντας τη ζωή κάποιου για το έργο ενός Άλλου), Bur, Μιλάνο 2021, σ. 101.

³⁸ Λκ. 1,37.

³⁹ Λ. Τζιουσάνι, *Una rivoluzione di sé* (Η επανάσταση του εαυτού μας), σ. 68.

⁴⁰ Ιω. 15,20.

κι αν πρόκειται, ακόμη και την εξουσία που είναι μέσα μας απεναντίας: αυτή είναι η πρώτη εξουσία που αμφισβητεί ο Χριστός. Καλούμαστε να δώσουμε μαρτυρία για τον Χριστό σε έναν κόσμο που στέκεται εναντίον του.

Υπάρχει κάτι ηρωικό σε αυτή τη μαρτυρία, πρέπει να το συνειδητοποιούμε. Με ποια έννοια “ηρωικό”; Θα ήθελα να ακολουθήσω ένα εντυπωσιακό απόσπασμα από το νέο podcast του Ντον Τζιουσάνι: «Αν εγώ ακολουθήσω εσένα, πρέπει να εγκαταλείψω εμένα! Αν πρέπει να ακολουθήσω Εσένα, πρέπει να εγκαταλείψω την τοποθέτησή μου. Γι' αυτό απαιτεί να τον ακολουθούμε μέχρι [...] να απαρνηθούμε τον εαυτό μας. Αλλά το ερώτημα δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη, υπάρχει κάτι ακόμα: απαιτεί να τον ακολουθήσουμε μέχρι το σημείο να εγκαταλείψουμε τον εαυτό μας μπροστά σε όλους, γιατί ένα συναίσθημα ή μια απόφαση δεν είναι ποτέ εντελώς αληθινή αν δεν είναι έτοιμη να στηριχθεί απέναντι σε όλους».⁴¹

Ο Τζιουσάνι σαφώς δεν αναφέρεται στη μεμονωμένη πράξη ή λέξη, αλλά στο συναίσθημα του εαυτού μας ή στην προσωπική απόφαση σχετικά με το τι αναγνωρίζεται και επιβεβαιώνεται ως αληθινό. Είχαμε μια συγκινητική τεκμηρίωση για αυτό στην Έκθεση την αφιερωμένη στον Franz και Franziska Jägerstätter (*Franz e Franziska, non c'è amore più grande* – δεν υπάρχει αγάπη πιο μεγάλη), που παρουσιάστηκε στο Meeting. Ο Franz ανακηρύχθηκε Μακάριος το 2007. Στην Έκθεση χρησιμοποιήθηκε η ταινία *The Hidden Life* του Terrence Malick, η οποία αφηγείται την ιστορία του Franz και της συζύγου του με έναν κινηματογραφικά ευρηματικό και συγκλονιστικό τρόπο.⁴² Ένα από τα πράγματα που υπογραμμίζει περισσότερο ο Μάλικ στην ιστορία του Franz είναι η φαινομενική αχρηστία του μαρτυρίου του, μια αχρηστία που φαίνεται να κάνει το έργο του, στα μάτια των περισσοτέρων, ανόητο παρά ηρωικό: ο Franz αρνείται να ενταχθεί στον ναζισμό και να πολεμήσει για τον Χίτλερ στο όνομα της πίστης του, που είναι ένα μόνο πράγμα με την αγάπη της αλήθειας και της δικαιοσύνης (ο Χριστός δεν μπορεί να χωριστεί από την αλήθεια, από την καλοσύνη, από τη δικαιοσύνη!), παρόλο που γνωρίζει ότι έτσι θα βαδίσει προς τον θάνατο. Σε κάποιο σημείο της ταινίας, υπάρχει αυτός ο εξαιρετικός διάλογος που έχει ο Franz με έναν αξιωματούχο του στρατού, ο οποίος, μη καταλαβαίνοντας την απόφασή του, τον ρωτά: «Σε τι χρησιμεύει τέτοιο πείσμα; Δεν νομίζω να θεωρείς ότι η πράξη σου μπορεί να αλλάξει τη μοίρα αυτού του πολέμου;».

Η μαρτυρία του Franz είναι μια σαφής, συνειδητή και προφητική μαρτυρία πίστης, αλλά προσέξτε: δεν είναι μια μοναχική μαρτυρία: προσωπική αλλά όχι μοναχική. Ο Franz δεν είναι μόνος, υποστηρίζεται από τη γεμάτη εμπιστοσύνη αγάπη – ιδού η κοινωνία! – της συζύγου του Franziska. Μαρτυρία για ποιο πράγμα; Της βεβαιότητας ότι είναι η σχέση με τον Χριστό που εκπληρώνει τη ζωή κάποιου και την κάνει πραγματικά χρήσιμη, συμβάλλοντας στο έργο του Θεού, ο οποίος διαμορφώνει την ιστορία σύμφωνα με τους χρόνους και τους τρόπους που δεν είναι δικοί μας. Αλλά αυτό είναι και το νόημα των δικών μας προσπαθειών, όλων όσων κάנוμε: να αναδύεται ο Χριστός, να γίνεται γνωστός, να γίνεται ορατός στον κόσμο, ως νόημα και ελπίδα της ζωής.

Το μαρτύριο, δηλαδή η μαρτυρία, δεν είναι μόνο να οδηγηθείς στο σημείο της αιματοχυσίας, όπως στην περίπτωση του Franz και πολλών άλλων. Το μαρτύριο είναι να επιβεβαιώνεις αυτό το Εσύ ως την ουσία του εαυτού σου σε ό,τι κάνεις. Είναι η ζωή ως αποστολή, όπου κι αν βρισκόμαστε. Πώς είναι όμως αυτό δυνατό; Και εδώ επιστρέφουμε στην αφετηρία, επιστρέφουμε στη ρίζα, που είναι η κοινωνία, η χριστιανική ζωή ως μεταξύ μας κοινωνία. Μπορεί, στην πραγματικότητα, να μας κυριεύει ο φόβος ή η ντροπή, αλλά –επαναλαμβάνω– δεν είμαστε μόνοι. Η μαρτυρία δεν είναι ένας μυικός ηρωισμός. Η μαρτυρία είναι η απελευθέρωση, χωρίς κανέναν υπολογισμό ή αξίωση, της αγάπης μου για τον Χριστό, που υποστηρίζεται από το ότι ανήκω βιωματικά στο Σώμα Του.

Θέλω λοιπόν να ολοκληρώσω επαναλαμβάνοντας την όμορφη έκφραση του Monsignor Paolo Martinelli, ο οποίος μας θύμισε ο Hussam: «Το να είσαι σε αποστολή, σημαίνει να σε στέλνει κάποιος, σε κάποιον, μαζί με κάποιον».

⁴¹ *La dichiarazione esplicita* (Η ρητή δήλωση), επεισόδιο 5 του podcast του Λουίτζι Τζιουσάνι «E voi chi dite che io sia?» (*Εσείς ποιάς λέτε ότι είμαι;*), Choramedia, λεπτό 14:45, [clonline.org](https://www.choramedia.org).

⁴² *La vita nascosta* (*Hidden Life*, USA-Γερμανία 2019), σκηνοθεσία του T. Malick.

